

Viola Ježková: Pátrání po proměnách pedagogických koncepcí výuky dokumentárního filmu na FAMU 1962-2002

Posudek vedoucího diplomové práce

FAMU KDT 2017

MgA Martin Blažíček PhD

Práce Violy Ježkové obsáhle pojednává o historii výuky dokumentárního filmu na FAMU. Ačkoliv je její rozmezí určeno roky 1962 a 2002, v první kapitole se věnuje obsáhleji i období po roce 1948, vzniku FAMU a realizacím dokumentárních filmů v rámci katedry režie v rámci tzv. dokumentární specializace i běžné výuky předcházející založení KDT v roce 61. Tyto okolnosti rozebírá na řadě institucionálních pohybů a proměnách výuky, které později vyústily ve vznik samostatné katedry za přispění F. A. Šulce a Antonína Navrátila (s. 9-13).

Proměny výuky dokumentární tvorby dále sleduje v několika kapitolách, jež jsou vymezeny zpravidla desetiletím (1962-71, 1971-81, 1982-89, 1989-02, po roce 2002). V rámci těchto období sleduje několik aspektů dokumentární pedagogiky: koncepce dokumentárního filmu ve vztahu k jiným, převážně televizním žánrům, institucionální vztah školy k Čs. televizi, koncepce cvičení, personální politika a vliv společenské poptávky na výuku. Toto rozdělení, nesleduje zcela rovnoměrně, uvedená témata často volně pronikají, což v rámci kapitol dovoluje popsat příslušnou situaci v jisté komplexnosti, v rámci textu však nejsou sledovány jako souvislá linie umožňující komparativní čtení.

Ačkoliv práce obsahuje řadu subjektivních až poetizujících odboček, které kompletně nezapadají do vymezeného rámce, lze jí metodicky považovat za historickou. Pokouší se o nezaujaté sledování historických faktů, opírá se o rozhovory a pramenné dokumenty s mírným vyústěním do dílčích, subjektivizujících interpretací.

Metodika a způsob vedení textu

V práci je zřejmé, že se autorka musela vypořádat s množstvím pramenů, minimem odborné literatury a složitými metodickými postupy. Práce vychází z několika málo předešlých studií na téže téma, především ve formě diplomových prací (Bařínka 1972), dále pramenných dokumentů, např. výroční zprávy, soupis filmů, zápisy z jednání, a řady vlastních rozhovorů vedených metodami orální historie. Z těch také v textu bohatě cituje. Rešeršní práce a výzkum v archivech byl v případě této práce proveden s nebývale vysokou pečlivostí a rozsahem, některé z databázových zdrojů (např. soupisy a anotace filmů) autorka sama pro potřeby práce vytvořila. Při pořizování rozhovorů autorka vycházela z relevantních metodických pokynů a realizaci konzultovala s dalšími odborníky v oblasti historického výzkumu.

Pokud jde o formální postupy v práci s prameny a zdroji, je text anotován na dobré úrovni, v některých případech by bylo vhodné upřesnit konkrétní citovaný dokument, stranu, zejména jde-li o citáty, nebo odkazy na rozhovory (např. s. 80 – pozn. 200 *Rozhovory s Martinem Marečkem, Martinem Řezníčkem, Martinem Štollem, Alicí Růžičkovou a Janem Gogolou*).

Pokud lze nadstandardně hodnotit zodpovědný přístup autorky k rešeršní práci, kritický postoj lze zaujmout k samotnému zapojení pramenů a vedení textu. V kapitole Čs. televize na počátku 60. let (s. 16 dole) například spojuje ryze ilustračně kusé citáty hned tří zdrojů, téměř na úrovni vytržení z kontextu. Využívá-li autorka citáty vlastních rozhovorů, bylo by je vhodné doplnit dalšími prameny, nebo je v práci zřetelně označit jako subjektivní názory mluvčích – např. str. 42 dole.

Ačkoliv se pisatelce daří s využitím mnohočetných pramenů vytvářet celistvý historický obraz, v některých případech sklouzává k hromadění mnohočetných faktů, bez další logické souvislosti, nebo vyústění v novou myšlenku.

Vlastní vklad a celkový přínos v práci

Jako nejpodstatnější se na předložené práci jeví její komplexnost. Pisatelce se zdařilo popsat dokumentární pedagogiku na FAMU ze širokého úhlu pohledů. Náhled vnitřní, ilustrovaný pasážemi o personálních změnách a preferencích ve vedení školy doplňuje o citace koncepčních dokumentů, jež ilustrují politické vlivy na prostředí akademie, témata a metody natáčených cvičení a v neposlední řadě pak osobní rovinu subjektivního prožívání vlastních aktérů.

Z mého pohledu se v práci jeví jako nejzajímavější sledování linie „společenské poptávky“, který autorka rozvádí i na řadě ilustrujících příkladů. Jde zejména o symbiotický (či parazitický) vztah FAMU k Československé televizi, podmíněný v počátku i technickým řešením Studia FAMU, později pak společenskou zakázkou televizní publicistiky a v závěru vlivem televizního outsourcingu na dokumentární formáty. V tomto ohledu se mi zdá jen trochu nedořečená poslední kapitola, kde by mohl být lépe popsán úpadek televize a vznik nových on-line platforem.

V tomto zorném úhlu autorka popisuje (KDT) FAMU především jako instituci naplňování společenské zakázky, která pouze v dílčích obdobích mohla silněji inklinovat k osobitému a autorskému vyjadřování. Období silných autorských výpovědí se ale jeví v celkovém obrazu více jako anomálie.

V mnoha případech se autorka snaží uváděná historická fakta interpretovat. Její výklad je zdařilý tam, kde se uchyluje k jejich dramtizaci, nebo sestavování rozsáhlejších narativů – například v popisech dění po revoluci v roce 1989 (str. 63 a dále). Jindy ale směřuje snad až k příliš poetizujícím, subjektivnímu výkladu pojmů, ústící téměř v osobní obhajobu autorského dokumentárního film (např. str. 28). V těchto místech také není jasné, nakolik text vyjadřuje názory jeho aktérů a nakolik jeho pisatelky.

Závěrem také musím konstatovat mírně problematickou sebezahleděnost zvoleného tématu, dějiny konkrétní katedry FAMU jsou v mnoha ohledech přínosné a zajímavé, z hlediska celistvého obrazu české kinematografie však nemusí jít o fenomén zcela rozpoznatelný.

Závěrečné hodnocení

Práce byla připravena pečlivě a splňuje náročná kritéria závěrečné vysokoškolské práce FAMU. Autorka vyšla z relevantní literatury a pramenů, práci doplnila o řadu interpretací a vlastních poznámek. Práce svým záběrem, použitou metodikou a rozsahem stran převyšuje obvyklý standard. Přestože lze práci vytknout výše uvedená fakta, navrhuji komisi k laskavému posouzení s navrhovanou známkou A.

Martin Blažíček

27. 9. 2017